

РЕЦЕНЗИЯ

ОТ ПРОФ. Д-Р ТАТЯНА СИМЕОНОВА ИВАНОВА, Д.М.

ДИРЕКТОР ДИРЕКЦИЯ „НАУЧНА И УЧЕБНА ДЕЙНОСТ“

В „ДЖИБАДЕМ СИТИ КЛИНИК УМБАЛ ТОКУДА“ ЕАД

Относно: Дисертационен труд за придобиване на образователната и научна степен „Доктор“ в област на висшето образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.4. Обществено здраве, докторска програма „Управление на общественото здраве“.

Автор: Надежда Божидарова Михайлова - Георгиева

Форма на докторантурата: Самостоятелна форма на обучение

Научно звено: Катедра „Социална медицина и организация на здравеопазването“ Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“- Варна, Факултет „Обществено здравеопазване“

Тема: „Детска смъртност в България-здравно-политически и културно-исторически аспекти“

Научен ръководител: Проф. д-р Клара Докова, д.м.

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Рецензията е изготвена на основание Заповед № Р-109-23/29.01.2024г. на Ректора на Медицинския университет - Варна за избора ми за член на Научно жури и на основание Протокол №1 /08.02.2024г. за определянето ми да изготвя рецензия по процедурата за придобиване на ОНС „Доктор“ с кандидат Надежда Божидарова Михайлова Георгиева и в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав (ЗРАСРБ), Правилника за приложение на ЗРАСРБ (ПРЗРАС) и Правилника за развитие на академичния състав на Медицински университет – Варна.

Представеният комплект материали и документи от Надежда Божидарова Михайлова - Георгиева е съобразен с изискванията на посочените нормативни документи.

Дисертационният труд е обсъден и насочен за публична защита от Катедрен съвет на Катедра „Социална медицина и организация на здравеопазването“. (Протокол 1/10.01.2024 г.).

Надежда Михайлова е родена на 24.09.1981 г. в гр. Варна. Средното си образование завършва през 2000г. - Езикова гимназия „Фредерик Жолио Кюри“, град Варна с чуждоезиков профил - френски език.

Има завършени: 1 бакалавърска ОКС в Свободен университет Варна, специалност „Международни отношения“, както и 2 магистратури: Медицински университет – Медицински университет Варна - специалност „Обществено здравеопазване“ - 2018г. и Свободен университет - Варна, специалност „Международни преговори“. Владее няколко чужди езика - английски, френски, руски, испански.

От 2023 г. е хоноруван преподавател в Медицински университет Варна като преподава следните дисциплини: Въведение в общественото здраве, Информационни системи и технологии, Въведение в здравната информатика.

От 2018г. до настоящия момент работи като организатор в Медицински университет

Варна, Катедра Здравни грижи.

Има участие в редица проекти: „Превенция на наркоманиите сред ученици“ – ромска етническа група. Проектът е финансиран от Община Варна – 2004; Cost of Inaction Pilot Bulgaria Discussion, финансиран от Unicef - 2021 година; DAFNE - 2010-2011, финансиран от Европейската комисия; №21024 „Детската смъртност в България – източник на нови подходи за оптимизиране на детското здравеопазване“ - Проект по Фонд Наука на МУ-Варна 2021-2024.

На лице е системно участие в редица курсове, както като организатор, научен редактор, така и като участник в международни и национални научни форуми.

Надежда Михайлова е член на редица организации: Българска асоциация по общественото здраве, Европейска асоциация по общественото здраве (EUPHA), НПО Обществено здраве - 99", Българско дружество по история на медицината.

2. Актуалност на тематиката

Дисертационният труд е посветен на изключително актуален проблем - високото ниво на детската смъртност у нас, концентриран индикатор за оценка на а социалното и здравно благополучие на населението. Въпреки драстичното намаляване на нивото на детската смъртност за последните 120 години (от 35 до 60 пъти) в европейския регион, проблемите остават. Те са особено тревожни в национален мащаб, поради факта, че въпреки рязкото снижаване на детската смъртност от 155 % през 1922 г. до 5,1% през 2020 г. България е на последните места по този показател в ЕС през последните 25 години.

Необходимостта от задълбочаване на проучванията по проблема, получаването на изчерпателна информация за факторите, които определят високото ниво на детската смъртност и пътищата за постигане на успехи в намаляването ѝ, са мотивирали докторантката за избора на тази безспорно актуална тема.

3. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Дисертационният труд на Надежда Михайлова е написан в обем от 154 страници, онагледен е с 18 фигури, 10 таблици и 6 приложения. Структуриран е правилно и включва следните раздели: Използвани съкращения и символи – 2 страници; Въведение - 2 страници; Четири глави: Първа глава - Литературен обзор - 41 страници; Втора глава: Цел и задачи, хипотези и методи - 8 страници; Глава трета: Резултати и дискусия с обобщение - 50 страници; Глава четвърта: Изводи, приноси- 4 стр.

Библиографската справка съдържа 218 източници, от които 79 на кирилица и 139 на латиница.

Във въведението е добре формулиран проблема и е обоснована целта на дисертационния труд.

Литературният обзор е изключително добре структуриран и следва логично хода на изследването. Много добре е представен историческия поглед върху развитието на оценката на детската смъртност на базата на въвеждането на задължителната регистрация на виталните събития, борбата с детската смъртност, приносът на развитието на медицинската наука, като е обърнато специално внимание на детерминатите, влияещи върху нивото на детската смъртност. Под формата на изводи много коректно са изведени фактическите предпоставки за проучването.

Целта на дисертационния труд е формулирана ясно и точно в съответствие с темата на дисертацията – „да се проучи динамиката на детската смъртност в България в здравно - политически контекст за периода 1950-2020г и да се оцени ролята на културни и организационни фактори за постигане на благоприятни тенденции“.

За изпълнение на целта са оформени 5 задачи, които допринасят за изпълнение на целта на дисертационния труд и определят провеждането на теоретико-историческо проучване, анализ на детската смъртност в България в европейски контекст с период 1950-2020г, структурирано анкетно проучване, качествено проучване на значението на етно-културните фактори, с което считам, че е обхванат целия спектър на проблема.

Изследваният **материал** е разнообразен и достатъчен по обем, за да отговори на поставените цели и задачи – проследен е дълг период от 70 години с подпериод (1960-2020г) по отношение на динамиката на общата детска смъртност, както и динамиката на неонаталната, ранната неонатална и постнеонаталната детска смъртност в контекста на две групи фактори - законодателни инициативи и практическото им приложение за защита на майчинството и детството и междурегионалните различия в показателите за периода 2000-2019г.

Готовността на майките за раждане и грижа за детето в периода до 1 година е проучена на базата на анкетно проучване сред 249 жени с чрез въпросник, съдържащ 30 въпроса.

В дълбочинно интервю (качествено проучване) на влиянието на етно-културните фактори върху майки от ромски произход са включени 11 жени, което е достатъчен брой при проследяване на такъв вид проучвания.

Използваните статистически методи на изследване са разнообразни и адекватни и са залог за достоверност и приложимост на установените резултати и направените изводи.

Резултати и обсъждане

Дисертационният труд се отличава с изключителна точност и конкретика по отношение на анализирания резултат в изпълнение на поставените цел и задачи на изследването.

Задълбоченото проучване на тенденциите в детската смъртност в България (1950-2020 г.), в европейски контекст и различията между показателите за шестте региона на България за двадесет годишен период (2000-2019 г.) установява много важни факти, които би трябвало да се вземат под внимание и в настоящия момент, като например: как разкриването в България на болнични структури за справяне с новородени деца с повишен риск се отразява благоприятно на показателите на РНС в 1960-те и 1970-те години и как наличието на фактори за увеличаване броя на новородени в риск (ранни раждания, нисък социално-икономически статус, влошаване на образователната структура на младите майки и други), водят до негативни резултати

Изключително важен е също така и установеният факт, че в България съществува трайно регионално неравенство в детската смъртност- обща и специфично-възрастова, което продължава да се задълбочава.

Контактите на майките с най-важните за тях структури на здравната система показват важността на женската консултация, родилното заведение, спазването на програмата Детско здравеопазване за посещение в дома от лекар и за съвети по отглеждане на детето, детската консултация, т.е. това са важни организационни моменти, които би трябвало да се имат предвид винаги при набелязване на мерки за снижаване на нивото на детската смъртност.

В качествено проучване, проведено от авторката, интервюираните майки от ромски произход отбелязват наличие на дискриминационни моменти в контактите с някои здравни структури, които могат да изиграят роля на бариери пред достъпа и ползването на здравна помощ от бременни и деца, което на практика означава, че съществуват образователни, етнически и културални различия в информираността и поведението на майките.

Изводи и приноси: Заключение отговаря на получените резултати. Надежда Михайлова логично прави 11 изводи относно тенденциите в нивото на детската

смъртност и факторите, които обуславят съответното ниво и могат да бъдат повлияни от конкретни стратегии и мерки. Изводите са стегнати и отговарят напълно на получените резултати. **Приносите** на дисертацията са 8 - 5 с теоретичен и 3 - с подчертан научно-приложен и методичен характер. Напълно ги приемам, както са представени от авторката.

Оценявам високо разработката на Надежда Михайлова в няколко направления: посветена е на изключително актуален проблем, представено е голямо по обем задълбочено проучване, разгледан е продължителен времеви интервал, позволяващ обективно да се определят периодите на възход и спад на показателя, за първи път в България е включено изследване на регионалните различия в показателите за детската смъртност, качествено проучване има самостоятелна висока научна стойност, тъй като разглежда етно-културните различия, анализът е коректен и направените препоръки са с висока практическа стойност.

4. Авторефератът отговаря на законовите изисквания. Написан е на 86 страници, и напълно отразява резултатите, изложени в дисертационния труд. По един прегледен и ясен начин в резюмиран вид дава представа за цялостното оформяне на работата, методите, резултатите и основните изводи.

5. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Надежда Михайлова е приложила 2 публикации като самостоятелен и първи автор в национално списание (Социална медицина) и 1 участие като първи автор в научен форум с международно участие (статията е публикувана в Сборник с научно рецензиране). Тази научна активност е достатъчна да покаже, че докторантката е последователна в своята научна дейност и покрива националните минимални изисквания за образователната и научна степен „Доктор“.

Считам, че разгледаната от докторантката тематика е сред важните въпроси на съвременното обществено здравеопазване и представя задълбочена и последователна оценка на детската смъртност, която остава основен проблем в здравеопазването по света, и особено в България. Тя продължава да бъде основна тема на дискусия, но в повечето случаи установените факти и набелязаните насоки за снижаването ѝ остават без последствия.

В тази насока искам да отбележа, че заключенията и препоръките, които се базират на материала и изводите от проучването се отличават освен с теоретична, и с висока практическа стойност и могат да послужат като основа за изграждане на една съвременна национална програма за снижаване на детската смъртност

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд е посветен на изключително актуален проблем, съдържа научно-теоретични и научно-приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката, като разширяват нашите познания в областта на общественото здравеопазване, и конкретно, по отношение на детската смъртност. Написан е в строго научен стил, на хубав български език. Добре структуриран е, използвани са най-подходящите методи за постигане на целта, направеният анализ е изключително задълбочен, с много добро онагледяване. Той отговаря на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника за развитие на академичния състав в МУ- Варна. Надежда Михайлова е изпълнила всички заложи в индивидуалния учебен план задачи и дейности. С представените материали докторантката показва качества и умения за

самостоятелно провеждане на научно изследване.

Това ми дава основание да дам своята положителна оценка и убедено да препоръчам на почитаемите членове на Научното жури да оценят положително дисертационният труд на тема „Детска смъртност в България – здравно - политически и културно - исторически аспекти“ и да присъдят на Надежда Божидарова Михайлова - Георгиева образователната и научна степен „ДОКТОР“ в област на Висшето образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.4. Обществено здраве, докторска програма „Управление на общественото здраве“.

18.05.2024 г.

РЕЦЕНЗЕНТ:
(Проф. д-р Татяна Иванова, д.м.)

Заличено на основание чл. 5,
§1, б. „В“ от Регламент (ЕС)
2016/679